

Litteratur om Ribe Amt.

Jysk Jern. I mere end 20 Aar har Rasmus Mortensens alsidige historiske Interesser stadig kredset om Belysningen og Opklaringen af den jyske Jernudsmeltning. Første Gang, Offentligheden saa et Resultat af disse Undersøgelser, var i 1920, da han skrev sin første Afhandling »Jysk Jern« i Vejle Amts Aarbøger. Med Rette bemærker Forfatteren her, at Spørgsmaalet om Jernet hidtil aldrig er bleven rigtig undersøgt, og siden da har R. M. staaet i forreste Række angaaende Undersøgelserne af Jernudvindingen. For Ribe Amts Vedkommende har han behandlet Spørgsmaalet i »Fra Ribe Amt« 1931 og 1932.

Som den udmærkede Iagttager har Forf. haft et meget stort Udbytte af sine Undersøgelser i Marken. Fund af Smeltepladser og de øvrige Spor indledes oftest ved Tilstedeværelsen af Malm og Slagger i Jordbunden, Kirkegaardsdiger, Stenbroer o. l. Men Mortensens Undersøgelser gaar langt dybere. Hele den med Jernet forbundne Teknik er undersøgt og belyst gennem talrige Iagttagelser og skarpsindige Slutninger. Rasmus Mortensen er paa disse Omraader en »self made man«, idet han f. Eks. angaaende Forklaringen og Benyttelsen af visse Former af Smeltegruber har sine egne Teorier, der ikke altid er de samme som andre Fagfolks.

Det foreliggende Arbejde er en samlet og klar Fremstilling af det Arbejde og de Resultater, Forf. paa

nærværende Tidspunkt har udført og er naaet til. Fremstillingen er skrevet efter Opfordring af Selskabet for »Jysk Historie og Topografi« og findes i »Jyske Samlinger« 5. Rk IV og udgør et overordentligt oplysende og fortjenstfuldt Arbejde, der bl. a. indeholder Beskrivelser af de 145 Findesteder, hvoraf henimod 40 i Ribe Amt. Bogen er forsynet med et Stedregister og ledsages af Kortskitser og klare Gengivelser efter Fotografier i Tilslutning til Emnet

A. Ravnholt.

Joh. Brøndsted har nu afsluttet sit store Værk: »*Danmarks Oldtid*« med et 3. Bind, omhandlende Jernalderen. Her er der gode Oplysninger om vort Amt, dog savner vi den førromerske Hustomt fra Borre. Bindet er lige saa fornemt udstyret med de fortrinligste Billeder som de to foregaaende. Det er et monumentalt Værk, Lederen af Nationalmuseets 1. Afdeling her har skænket os. —

I Salomon Frifelts og T. Tobiassen Kragelunds Kulturserie: »*Dem Vester fra*« er der kommet et andet Bind: »*Spyt i Næverne, Folkens*«. Paa en levende og underholdende Maade fortælles der her om det haarde Slid, de vestjyske Rydningsmænd har været ude for. Her er Skildringer fra Lønne og Sjælborg og sidst en Skildring af Tørvegravningen, og hvad dertil hørte, af Arbejdet i Heden og Mosen og Mosen Folk. — I »*Danske Folkemaal*« 5.—8. Hæfte finder man T. Kragelunds Fortsættelse af Artiklen om »*Træsko*« her i Aarbogen, nemlig en fyldig, illustreret og udmærket Artikel om Træskobeslag og Visker. I »*Fra Danmarks Ungtid*«, arkæologiske Studier, tilægnede Johannes Brøndsted, har Leif C. Vebæk atter

behandlet Stenalderfundet i Bøllund. I »Jyske Samlinger« 5. Rk. IV offentliggør J. Carl Christensen en fyldig og interessant Præsteindberetning 1765 fra Thorstrup Sogn. Kirstine M. Olesen gaar i sin Bog »Øen Langli« efter en kortfattet Skildring af Langli og Hjerding i ældre Tid over til at give en Række Livsskildringer og Slægtshistorie af Langlislægterne, mangt og meget faar man her at vide, især samler det sig om Jagt og Fiskeri, om Rejser og Strandinger, men først og fremmest om Forfatterindens stærke Slægt. Desuden har Bogen mange gode Billeder.

I C. Skovgaard—Petersen: »Min Arbejdsdag i Kirken Tjeneste« skildrer Forf. sit Ophold som Præst i Alslev—Hostrup 1894—1901, en afsides Egn, hvor al Slags Overtro puslede bag de gammeldags kirkelige Former. Her nævnes Eksempler paa, at Drømme og Varsler kunde spille en vis Rolle ved Menneskers aandelige Gennembrud. I Glimt ser vi Halvsærlinge saavel som fromme Mennesker. »Et vindhaardt, skogbart Land«, hvis Natur den unge Præst dog kom til at elske: »Om ikke Guds Gerning i et Menneskehjerte bliver »evighedsmoden«, saa løsnes vi aldrig for Alvor fra denne Jord, — saa skøn, saa skøn som den [er]!« Gennem det altsammen tegner sig Billedet af den nidkære Præst, hans Sjælesorg og den Vækkelse, han vakte.

I en lille nydelig udstyret Bog »Imeld—golaw« har Niels Holbak udsendt en Række jyske Digte med Sprog og Stof fra Vardeegnen. — Den længe savnede og blandt Medlemmer af Dansk historisk Fællesforening længe ventede Vejledning i Skriftlæsning har nu endelig set Lyset. Det er 2. Del af Værket, den vore Medlemmer faar mest Nytte af, nemlig den praktiske Vejledning: »Skriftprøver fra Tiden efter Reformationen til Midten af 19. Aarh. med Tekstlæsning

ger«. Det er den kyndige Arkivar, Dr. Hjelholt, som har udført Arbejdet. Tekstlæsningerne er trykt i et løst Hæfte, saa man kan bruge baade Skriftprøven og »Oversættelsen« samtidig. Prøverne er taget fra de Kilder, der oftest bliver benyttet ved lokalhistoriske og personalhistoriske Studier. — Dog vil jeg anbefale uøvede at begynde bagfra i Bogen; saa vil det gaa lettest. Medlemmerne kan faa Bogen til en meget billig Pris, se Omslaget. Af andre Hjælpemidler er der ogsaa Grund til at gøre opmærksom paa »Haandbog i Hjemstavnsforskning« ved Regnar Knudsen, hvor der gives mange gode Anvisninger. Maaske vil en Del ogsaa have Interesse af den Oversigt over Landbrugets Historie, der er givet i Poul Hansen, H. K. Kristensen og Aage N. Petersen: »Den danske Bondestand. Træk af Bondens Historie«. — I »Danske kulturhistoriske Museer« er der givet en Oversigt over Museerne i vort Amt.

H. K. K.
